

امامت

- امامت

- برتری امامت بر نبوت

- ناگزیری از حجّت (نیاز به رهبر الهی)

- حجّت، امامی است شناخته شده

- گاه حجّت در بیم و گمنامی به سر می برد

- اگر امام نباشد زمین در هم فرورود

- فراخواندن هر امتی با امام و پیشوای آن

- شناخت امام

- شرایط امامت و ویژگیهای امام

- آنچه خداوند بر پیشوایان حقّ واجب کرده

- حقوق متقابل امام و امت

- پیشوایان شما نمایندگان شما هستند

- هر که از پیشوایی جز پیشوای حقّ ...

- پیشوایان دوزخ

- مدّعی امامت

- از کسی که فرمانبر خداوند سبحان ...

- وجوب قیام در برابر فرمانروایان ستمگر

- آنچه که «خودداری از قیام را» ...

- انتخاب امام

- حدیث ثقلین

- وجوب همراهی اهل بیت

- علت رفتار خودکامانه نسبت به اهل بیت

- فلسفه حکومت از نگاه اهل بیت

- ترس از تفرقه

- امامان دوازدهگانه

- علم امام

(۱۷) الإمامة - امامت

الإمامة

«الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا» .

امامت

«امروز دینتان را برای شما کامل کردم و نعمتم را بر شما تمام گردانیدم و اسلام را دین شما برگزیدم».

❖ الإمامُ عليُّ عليه السلام : الإمامَةُ نِظامُ الأُمَّةِ .

امام علی علیه السلام : امامت رشته کار امت است .

❖ الإمامُ الباقرُ عليه السلام : بُنِيَ الإسلامُ على خَمْسٍ : على الصَّلَاةِ ، والزَّكَاةِ ، والصَّوْمِ ، والحَجِّ ،

والوَلَايَةِ ، وَلَمْ يَنَدَ بِشَيْءٍ كَمَا تُودَى بِالوَلَايَةِ .

امام باقر علیه السلام : اسلام بر پنج پایه استوار است : نماز ، زکات ، روزه ، حج و ولایت و به هیچ چیز

به اندازه ولایت دعوت نشده است .

❖ الإمامُ الصادقُ عليه السلام : لا يَقْبَلُ اللهُ مِنَ العِبَادِ الأَعْمَالَ الصَّالِحَةَ الَّتِي يَعْمَلُونَهَا إِذَا تَوَلَّوْا الإِمَامَ

الجائرَ الَّذِي لَيْسَ مِنَ اللهِ تَعَالَى

امام صادق علیه السلام : اگر بندگان ، پیشوای ستمگر را که از جانب خدا نیست به زمامداری گیرند ،

خداوند کارهای شایسته‌ای را که انجام می‌دهند نخواهد پذیرفت .

❖ الإمامُ الكاظمُ عليه السلام : الإمامَةُ هِيَ النُّورُ ، وَذَلِكَ قَوْلُهُ عَزَّ وَ عَجَل : «آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ

الَّذِي أَنْزَلْنَا» ، قَالَ : النُّورُ هُوَ الإِمَامُ .

امام کاظم علیه السلام : امامت نور و روشنایی است ؛ همان که خداوند عزّ و جل فرموده : «به خدا و پیامبر او و نوری که فرو فرستادیم ایمان آورید». فرمود : نور همان امام است .

❖ الإمامُ الرُّضا عليه السلام : وَأَنْزَلَ فِي حِجَّةِ الْوَدَاعِ وَهِيَ آخِرُ عُمْرِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ «الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ...» وَأَمَرَ الْإِمَامَةَ مِنْ تَمَامِ الدِّينِ .

امام رضا علیه السلام : در حجه الوداع که سال آخر عمر پیامبر صلی الله علیه و آله بود آیه «امروز دینتان را برای شما کامل کردم ...» نازل شد . امر امامت ، از جمله کمال دین است .

❖ عنه عليه السلام : إِنَّ الْإِمَامَةَ أَسُّ الْإِسْلَامِ النَّامِي وَفَرْعُهُ السَّامِي .

امام رضا علیه السلام : امامت ریشه بالنده اسلام و شاخه برافراشته آن است .

❖ عنه عليه السلام : إِنَّ الْإِمَامَةَ زِمَامُ الدِّينِ ، وَنِظَامُ الْمُسْلِمِينَ ، وَصَلَاحُ الدُّنْيَا ، وَعِزُّ الْمُؤْمِنِينَ .

امام رضا علیه السلام : امامت زمام دین است و رشته کار مسلمانان و اصلاح و آبادانی دنیا و سرفرازی مؤمنان .

فَضْلُ الْإِمَامَةِ عَلَى النَّبُوَّةِ

«وَإِذِ ابْتَلَى إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا» .

برتری امامت بر نبوت

«و (بیاد آر) هنگامی که ابراهیم را پروردگارش به کلماتی آزمود و او آنها را به انجام رسانید، خدا

فرمود: من تو را پیشوای مردم گردانیدم».

❖ الإمام الصادق عليه السلام: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى اتَّخَذَ إِبْرَاهِيمَ عَبْدًا قَبْلَ أَنْ يَتَّخِذَهُ نَبِيًّا، وَإِنَّ اللَّهَ

اتَّخَذَهُ نَبِيًّا قَبْلَ أَنْ يَتَّخِذَهُ رَسُولًا، وَإِنَّ اللَّهَ اتَّخَذَهُ رَسُولًا قَبْلَ أَنْ يَتَّخِذَهُ خَلِيلًا، وَإِنَّ اللَّهَ اتَّخَذَهُ خَلِيلًا قَبْلَ

أَنْ يَجْعَلَهُ إِمَامًا، فَلَمَّا جَمَعَ لَهُ الْأَشْيَاءَ قَالَ: إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا

امام صادق عليه السلام: خداوند تبارک و تعالی ابراهیم را به بندگی گرفت پیش از آن که او را به

پیامبری برگزیند، و او را به نبوت رساند پیش از آن که به رسالت گزیند و او را رسول خود ساخت

پیش از آن که به دوستی برگزیند و او را دوست و خلیل خود گردانید پیش از آن که امامش قرار دهد

. و چون همه این مقامات را در او گرد آورد فرمود: من تو را امام و پیشوای مردم قرار دادم.

الاضطرارُ إلى الحجَّةِ

ناگزیری از حجّت (نیاز به رهبر الهی)

❖ الإمام الباقر أو الإمام الصادق عليهما السلام: إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَدْعِ الْأَرْضَ بِغَيْرِ عَالِمٍ، وَلَوْلَا ذَلِكَ لَمْ

يُعْرِفِ الْحَقُّ مِنَ الْبَاطِلِ.

امام باقر علیه السلام یا امام صادق علیه السلام: خداوند زمین را بدون عالم نگذاشته است؛ و اگر این

نبود حق از باطل شناخته نمی شد.

❖ الإمام الصادق عليه السلام: لَمْ تَخُلْ الْأَرْضُ - مُنْذُ كَانَتْ - مِنْ حُجَّةِ عَالِمٍ، يُحْيِي فِيهَا مَا يُمَيِّتُونَ مِنْ الْحَقِّ، ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ: «يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ...».

امام صادق علیه السلام: زمین از همان گاه که پدید آمده، از حجتی دانا که هر حقی را مردم به دست فراموشی بسپارند زنده می کند، تهی نبوده است؛ آن گاه این آیه را تلاوت فرمود: «می خواهند با دهانهای خود نور خدا را خاموش کنند...».

الْحُجَّةُ إِمَامٌ يُعْرَفُ

حجّت، امامی است شناخته شده

❖ الإمام الصادق عليه السلام: إِنَّ الْحُجَّةَ لَا تَقُومُ لِلَّهِ عَزَّ وَ عَجَلٌ عَلَى خَلْقِهِ إِلَّا بِإِمَامٍ حَتَّى يُعْرَفَ.

امام صادق علیه السلام: حجّت خداوند عزّ و جل بر خلقش برپا نگردد مگر به وجود امامی که شناخته شده باشد*** ۱ درباره نایب فاعل «یُعرف» که در متن حدیث آمده است چند احتمال داده اند: خدا، امام، حقّ و باطل. ولی ما به توجه به عنوان مبحث احتمال دوم را ترجیح داده ایم - ***.

قَدْ يَكُونُ الْحُجَّةُ خَائِفًا مَغْمُورًا

اه حجّت در بیم و گمنامی به سر می برد

❖ الإمامُ عليُّ عليه السلام : اللَّهُمَّ بلى لا تَخْلُو الأَرْضُ مِنْ قائمٍ لَكَ بِحُجَّتِهِ ، إِمَّا ظاهراً مَشْهُوراً ، أو خائفاً مَعْموراً لئلا تَبْطُلَ حُجْجُ اللَّهِ وَبَيِّنَاتُهُ .

امام علی علیه السلام : آری چنین است ، زمین از کسی که حجتهای خدا را بر پا دارد - آشکار و سرشناس یا پنهان و گمنام - تهی نیست ، تا حجتها و برهانهای خداوند از بین نرود .

❖ الإمامُ الباقرُ عليه السلام : لا تَبْقَى الأَرْضُ بِغَيْرِ إِمَامٍ ظاهِرٍ أو باطنٍ .

امام باقر علیه السلام : زمین ، بدون امام - آشکار یا پنهان - باقی نمی ماند .

كولا الإمامُ كَساخَتِ الأَرْضُ

اگر امام نباشد زمین در هم فرورود

❖ الإمامُ الصادقُ عليه السلام : لو بَقِيَتِ الأَرْضُ بِغَيْرِ إِمَامٍ كَساخَتُ .

امام صادق علیه السلام : اگر زمین بدون امام می ماند ، به یقین در هم فرو می ریخت .

❖ عنه عليه السلام : إنَّ الأَرْضَ لا تَكُونُ إلَّا وفيها حُجَّةٌ ، إِنَّهُ لا يُصْلِحُ النَّاسَ إلَّا ذاك ، ولا يُصْلِحُ

الأَرْضَ إلَّا ذاك .

امام صادق علیه السلام : در زمین همیشه حجّت هست ؛ زیرا مردم را اصلاح نکند مگر حجّت و زمین

را به سامان نیاورد مگر حجّت .

دَعْوَةُ كُلِّ أُمَّةٍ بِإِمَامِهَا

«يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ».

فراخواندن هر امتی با امام و پیشوای آن

«روزی که هر گروه از مردم را با پیشوایشان فرا خوانیم».

❖ الإمام الصادق عليه السلام: إذا كان يوم القيامة... يَأْتِي النِّدَاءُ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ جَلَّ جَلَالُهُ: أَلَا مَنْ اتَّبَعَ
بِإِمَامٍ فِي دَارِ الدُّنْيَا فَلْيَتَّبِعْهُ إِلَى حَيْثُ يَذْهَبُ بِهِ، فَحِينَئِذٍ «تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا...».

امام صادق علیه السلام: در روز قیامت... از سوی خدای بزرگ ندا آید که هر کس در سرای دنیا به
امامی اقتدا کرده باید در پی او به همان جا رود که او را می‌برند. در این هنگام «پیروی شدگان از
پیروان بیزاری می‌جویند...».

معرفة الإمام

شناخت امام

❖ رسول الله صلى الله عليه وآله: مَنْ مَاتَ وَهُوَ لَا يَعْرِفُ إِمَامَهُ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً.

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله: هر که بمیرد و امام خود را نشناخته باشد به مرگ جاهلی مرده‌است.

❖ عنه صلى الله عليه وآله : مَنْ مَاتَ بِغَيْرِ إِمَامٍ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر که بدون داشتن امام بمیرد به مرگ جاهلی مرده است .

❖ الإمامُ الحسینُ علیه السلام - لَمَّا سُئِلَ عَن مَعْرِفَةِ اللَّهِ - : مَعْرِفَةُ أَهْلِ كُلِّ زَمَانٍ إِمَامَهُمُ الَّذِي يَجِبُ

عَلَيْهِمْ طَاعَتُهُ .

امام حسین علیه السلام - هنگامی که درباره شناخت خدا از او سؤال شد - : شناخت مردم هر زمان از

امامی که باید از او فرمان برند .

❖ الإمامُ الصَّادِقُ علیه السلام - فِي قَوْلِهِ تَعَالَى : «وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ...» - : طَاعَةُ اللَّهِ وَمَعْرِفَةُ الْإِمَامِ .

امام صادق علیه السلام - درباره آیه «و هر که را حکمت داده شود...» - : (حکمت) فرمانبری از خدا

و شناخت امام است .

❖ عنه عليه السلام : الإمامُ عَلِمَ بَيْنَ اللَّهِ عَزَّ وَ عَجَلٍ وَبَيْنَ خَلْقِهِ ، فَمَنْ عَرَفَهُ كَانَ مُؤْمِنًا ، وَمَنْ أَنْكَرَهُ كَانَ

كَافِرًا .

امام صادق علیه السلام : امام راهنمای میان خداوند عزّ و جل و آفریدگان اوست ؛ هر که او را بشناسد

مؤمن است و هر که منکرش شود کافر .

❖ عنه عليه السلام: مَنْ لَمْ يَعْرِفْنَا وَلَمْ يُنْكِرْنَا كَانَ ضَالًّا حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى الْهُدَى الَّذِي افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْهِ مِنْ

طَاعَتِنَا الْوَاجِبَةِ، فَإِنْ يَمُتْ عَلَى ضَلَالَتِهِ يَفْعَلِ اللَّهُ بِهِ مَا يَشَاءُ.

امام صادق عليه السلام: کسی که ما را نشناسد و منکر ما هم نباشد گمراه است تا آن که به سوی هدایتی که خدا بر او واجب کرده، یعنی لزوم اطاعت از ما، برگردد. و چنانچه در حال گمراهیش بمیرد خدا با او آن کند که خواهد.

شروط الإمامة وخصائص الإمام

«وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ».

«أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمْ مَنْ لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ يُهْدَىٰ فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ».

«إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ».

شرایط امامت و ویژگیهای امام

«از میان آنها پیشوایانی قرار دادیم که به فرمان ما به هدایت می پردازند چون شکیبایی ورزیدند و به

آیات و نشانه های ما یقین داشتند».

«آیا آن که به سوی حق راه می نماید به پیروی سزاوارتر است یا آن که به حق راه نمی نماید و خود نیز

نیازمند هدایت است؟ شما را چه می شود؟ چگونه داوری می کنید؟».

«خدا او را بر شما برگزیده و به دانایی و توانایی او بیفزوده است».

❖ الإمامُ عليُّ عليه السلام: لا يَحْمِلُ هذا العِلْمُ إِلَّا أَهْلُ البَصَرِ والصَّبْرِ والعِلْمِ بِمَوَاضِعِ الحَقِّ.

امام علی علیه السلام: این امر (امامت) را به دوش نکشد مگر کسی که اهل شکیبایی، بینایی و آگاهی از سر رشته امور باشد.

❖ عنه عليه السلام: يَحْتَاجُ الإمامُ إلى قلبٍ عَقُولٍ، ولسانٍ قَوُولٍ، وِجَنانٍ على إقامَةِ الحَقِّ صَوُولٍ.

امام علی علیه السلام: امام و پیشوا باید اندیشه‌ای خرد ورز، زبانی گویا و دلی خروشان در راه برپایی حق داشته باشد.

❖ عنه عليه السلام: مَنْ نَصَبَ نَفْسَهُ لِلنَّاسِ إماماً فَعَلَيْهِ أَنْ يَبْدَأَ بتعليمِ نَفْسِهِ قَبْلَ تعليمِ غَيْرِهِ، وَلْيَكُنْ تَأديبُهُ بسيرتِهِ، قَبْلَ تَأديبِهِ بِلِسَانِهِ.

امام علی علیه السلام: هر که خود را پیشوای مردم کند باید پیش از آموزش دیگران به آموزش خویش پردازد و پیش از آن که (دیگران را) به گفتار ادب کند باید به رفتار خود تربیت نماید.

❖ عنه عليه السلام: لا يُقِيمُ أمرَ اللَّهِ سُبْحانَهُ إِلَّا مَنْ لا يُصانِعُ ولا يُضارِعُ ولا يَتَّبِعُ المَطامِعَ.

امام علی علیه السلام: فرمان خدا را بر پا ندارد جز کسی که (در اجرای حکم خدا) باج نمی‌دهد، کوتاه نمی‌آید و در پی منافع (شخصی) نمی‌رود.

❖ عنه عليه السلام : كِبَارُ حُدُودِ وَلَايَةِ الْإِمَامِ الْمَفْرُوضِ الطَّاعَةِ أَنْ يُعْلَمَ أَنَّهُ مَعْصُومٌ مِنَ الْخَطَا وَالزَّلَلِ وَالْعَمْدِ ، وَمِنَ الذُّنُوبِ كُلِّهَا صَغِيرِهَا وَكَبِيرِهَا ، لَا يَزِلُّ ، وَلَا يُخْطِئُ ، وَلَا يَلْهُو بِشَيْءٍ مِنَ الْأُمُورِ الْمُؤَبَّقَةِ لِلدِّينِ ، وَلَا بِشَيْءٍ مِنَ الْمَلَاهِي ، وَأَنَّهُ أَعْلَمُ النَّاسِ بِحَلَالِ اللَّهِ وَحَرَامِهِ ، وَفَرَائِضِهِ وَسُنَنِهِ وَأَحْكَامِهِ ، مُسْتَعْنٍ عَنِ جَمِيعِ الْعَالَمِ ، وَغَيْرُهُ مُحْتَاجٌ إِلَيْهِ ، وَأَنَّهُ أَسْخَى النَّاسِ وَأَشْجَعُ النَّاسِ .

امام علی علیه السلام : مرزهای بزرگ ولایت امامی که اطاعتش واجب می باشد این است که معلوم شود از خطا و لغزش و گناه عمدی و از همه گناهان ، کوچک و بزرگ ، مصون است ، نه می لغزد و نه اشتباه می کند ، به هیچ امر دین براندازی دل نمی بندد و هیچگاه عیاشی و خوشگذرانی نمی کند ، داناترین مردم به حلال و حرام خدا و واجبات و مستحبات و احکام اوست ، از همه جهانیان بی نیاز است و دیگران به او نیازمندند و بخشنده ترین و دلیرترین افراد است .

❖ عنه عليه السلام : وَقَدْ عَلِمْتُمْ أَنَّهُ لَا يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ عَلَى الْفُرُوجِ وَالِدَّمَاءِ وَالْمَغَانِمِ وَالْأَحْكَامِ وَإِمَامَةِ الْمُسْلِمِينَ : الْبَخِيلُ فَتَكُونَ فِي أَمْوَالِهِمْ نُهْمَةٌ ، وَلَا الْجَاهِلُ فَيُضِلُّهُمْ بِجَهْلِهِ ، وَلَا الْجَافِي فَيَقْطَعُهُمْ بِجَفَائِهِ ، وَلَا الْحَائِفُ لِلدُّوَلِ فَيَتَّخِذَ قَوْمًا دُونَ قَوْمِ ، وَلَا الْمُرْتَشِي فِي الْحُكْمِ فَيَذْهَبَ بِالْحَقُوقِ وَيَقِفَ بِهَا دُونَ الْمَقَاطِعِ ، وَلَا الْمُعْطَلُ لِلسُّنَّةِ فَيَهْلِكُ الْأُمَّةَ .

امام علی علیه السلام : دانستید که نباید کار نوامیس ، جانها ، غنایم ، احکام و پیشوایی مسلمانان را به دست بخیل سپرد که بر اموال آنان آزمند و حریص می گردد و نه به دست نادان که با نادانی خود ایشان را گمراه می کند و نه به دست بیرحم و ستمگر که با بیرحمی خود آنان را از نیازهایشان محروم

می سازد*** ۱ ابن ابی الحدید در شرح این عبارت می نویسد: چون مردم بر اثر ترس از حکمران بیرحم و ستمگر نیازها و مشکلاتشان را پیش او نمی برند. مرحوم فیض چنین ترجمه کرده است: ... تا به ظلم و جور آنان را مستأصل و پریشان کند. - م . *** و نه به دست بیعدالت در تقسیم مالها که به مردمی می بخشد و مردمی را محروم می سازد*** ۲ مرحوم فیض این عبارت را چنین ترجمه کرده است: و نه ترسنده از تغییر ایام تا با گروهی همراهی کرده دیگری را خوار سازد - م . *** و نه به دست کسی که در داوری رشوه ستاند که حقوق مردم را پایمال می کند و در رساندن حقّ به صاحبانش کوتاهی می ورزد و نه به دست کسی که فروگذار سنت است که امت را به نابودی می کشاند .

❖ الإمامُ الحسینُ علیه السلام - فی کتابه إلى أهلِ الكوفةِ - : فَلَعَمْرِي ، ما الإمامُ إلّا الحاکمُ بالکتابِ ، القائمُ بالقسطِ ، الدائنُ بدينِ الحقِّ ، الحابِسُ نَفْسَهُ على ذاتِ اللَّهِ .
امام حسین علیه السلام - در نامه اش به کوفیان - : به جان خودم سوگند ، امام و پیشوا کسی نیست مگر آن که بر اساس کتاب خدا حکومت کند ، عدل و داد را بر پا دارد ، پایبند دین حقّ باشد و در برابر خداوند ، نفسش را مهار کند .

❖ الإمامُ الباقرُ علیه السلام - فی تبیینِ عَلامَةِ الإمامِ - : طَهارةُ الوِلاَدَةِ وَحُسْنُ المَنشَأِ ، ولا یلَهُو ، ولا یلَعِبُ .

امام باقر علیه السلام - در توضیح نشانه امام - : حلال زادگی ، تربیت و پرورش نیکو و نپرداختن به لهو و لعب .

❖ الإمام الرضا عليه السلام - في صفة الإمام - : مُضْطَلِعٌ بِالْإِمَامَةِ ، عَالِمٌ بِالسِّيَاسَةِ .

امام رضا علیه السلام - در بیان ویژگی امام - : در امامت و پیشوایی توانمند و از سیاست و کشورداری آگاه است .

مَا فَرَضَ عَلَى أُمَّةٍ الْعَدْلَ

آنچه خداوند بر پیشوایان حق واجب کرده

❖ الإمامُ عليُّ عليه السلام : إِنَّ اللَّهَ جَعَلَنِي إِمَامًا لِحَلْقِهِ ، فَفَرَضَ عَلَيَّ التَّقْدِيرَ فِي نَفْسِي وَمَطْعَمِي وَمَشْرَبِي وَمَلْبَسِي كَضَعْفَاءِ النَّاسِ ، كَيْ يَفْتَدِيَ الْفَقِيرَ بِفَقْرِي ، وَلَا يُطْعِيَ الْغَنِيَّ غِنَاهُ .

امام علی علیه السلام : خداوند مرا پیشوای خلق خود کرد . از این رو ، بر من واجب کرد که درباره

خودم و خورد و خوراک و پوشاکم همانند مردمان تنگدست باشم تا نادار به ناداری من تاسی جوید و توانگر را توانگریش به طغیان و سرکشی نکشاند .

❖ عنه عليه السلام : إِنَّهُ لَيْسَ عَلَى الْإِمَامِ إِلَّا مَا حُمِّلَ مِنْ أَمْرِ رَبِّهِ : الْإِبْلَاحُ فِي الْمَوْعِظَةِ ، وَالْاجْتِهَادُ فِي

النَّصِيحَةِ ، وَالْإِحْيَاءُ لِلسُّنَّةِ ، وَإِقَامَةُ الْحُدُودِ عَلَى مَسْتَحَقِّهَا ، وَإِصْدَارُ السُّهُمَانِ عَلَى أَهْلِهَا .

امام علی علیه السلام: بیقین چیزی بر امام واجب نیست جز وظیفه‌ای که پروردگار بر عهده‌اش نهاده:
کوتاهی نکردن در موعظه و اندرز، کوشش در خیر خواهی، زنده کردن سنت، اجرای حدود الهی
بر آنان که سزاوار آند و رساندن سهام (بیت المال) به کسانی که سهم می‌برند.

الْحُقُوقُ الْمُتَبَادَلَةُ بَيْنَ الْإِمَامِ وَالْأُمَّةِ

حقوق متقابل امام و امت

❖ الإمامُ عليٌّ عليه السلام: حَقُّ عليّ الإمامِ أَنْ يَحْكُمَ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَأَنْ يُؤَدِّيَ الْأَمَانَةَ، فَإِذَا فَعَلَ فَحَقُّ
عليّ النَّاسِ أَنْ يَسْمَعُوا لَهُ وَأَنْ يُطِيعُوا وَأَنْ يُجِيبُوا إِذَا دُعُوا.

امام علی علیه السلام: امام وظیفه دارد بر اساس کتاب خدا حکومت کند و امانت را ادا نماید. چون
چنین کند مردم وظیفه دارند سخنش بشنوند، فرمانش بپسند و هرگاه آنان را فرا خواند، اجابت کنند.

❖ عنه عليه السلام: أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّ حَقَّ عَلِيٍّ عَلَى الْوَالِي أَنْ لَا يُغَيِّرَهُ عَلَى رِعِيَّتِهِ فَضْلٌ نَالَهُ، وَلَا طَوْلٌ خُصَّ بِهِ،
وَأَنْ يَزِيدَهُ مَا قَسَمَ اللَّهُ لَهُ مِنْ نِعْمِهِ دُنُوًّا مِنْ عِبَادِهِ، وَعَطْفًا عَلَى إِخْوَانِهِ.

أَلَا وَإِنَّ لَكُمْ عِنْدِي أَنْ لَا أُحْتَجَزَ دُونَكُمْ سِرًّا إِلَّا فِي حَرْبٍ، وَلَا أُطَوَّى دُونَكُمْ أَمْرًا إِلَّا فِي حُكْمٍ، وَلَا
أُؤَخَّرَ لَكُمْ حَقًّا عَنْ مَحَلِّهِ، وَلَا أَقْفَ بِهِ دُونَ مَقْطَعِهِ، وَأَنْ تَكُونُوا عِنْدِي فِي الْحَقِّ سَوَاءً، فَإِذَا فَعَلْتُ ذَلِكَ
وَجَبَتْ لِلَّهِ عَلَيْكُمُ النِّعْمَةُ وَلِيَ عَلَيْكُمُ الطَّاعَةُ.

امام علی علیه السلام : اما بعد ، وظیفه حکمران است که اگر به زیادتى رسید یا به نعمتی مخصوص گشت موجب تغییر حال و دگرگونی رفتار او بر رعیتش نشود و نعمتهایی که خدا نصیبش کرده بر نزدیکی او به بندگان خدا و مهربانی او به برادرانش بیفزاید

بدانید حقّ شماست بر من که رازی را از شما نپوشانم مگر در جنگ و بدون رایزنی با شما کاری را نکنم مگر در حکم و حقّ شما را از موقع آن به تأخیر نینفکنم (حقوق و عطایای شما را به موقع بپردازم) و در رساندن آن درنگ نکنم و همه شما را در حق برابر و یکسان دانم . پس ، هرگاه چنین کردم نعمت خدا بر شما واجب شده است . و بر شماست که از من فرمان برید .

أُئْمَتُكُمْ وَفَدُّكُمْ

پیشوایان شما نمایندگان شما هستند

❖ رسولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِنَّ أُمَّتَكُمْ وَفَدُّكُمْ إِلَى اللَّهِ ، فَانظُرُوا مَنْ تُوفِدُونَ فِي دِينِكُمْ وَصَلَاتِكُمْ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : همانا امامان شما نمایندگانتان به نزد خدایند ؛ پس ، بنگرید که در دین و نماز خود چه کسانی را به نمایندگی می فرستید .

❖ عنه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِنَّ أُمَّتَكُمْ قَادَتُكُمْ إِلَى اللَّهِ ، فَانظُرُوا بِمَنْ تَقْتَدُونَ فِي دِينِكُمْ وَصَلَاتِكُمْ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : امامان شما راهبران شما به سوی خداوندند ، پس ، بنگرید که در دین و

نماز خود به چه کسی اقتدا می کنید ؟

مَنْ اتَّخَذَ بَعْضَ إِمَامِ الْحَقِّ

هر که از پیشوایی جز پیشوای حق پیروی کند

❖ الإمامُ الباقِرُ عليه السلام : قالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى : لَأَعَذِّبَنَّ كُلَّ رَعِيَّةٍ فِي الْإِسْلَامِ دَانَتْ بِوَلَايَةِ كُلِّ

إِمَامٍ جَائِرٍ لَيْسَ مِنَ اللَّهِ .

امام باقر علیه السلام : خداوند تبارک و تعالی فرموده است : بی گمان هر رعیتی از رعایای اسلام را که

حکومت هر پیشوای ستمگر غیر خدایی را بپذیرد عذاب خواهم کرد .

❖ الإمامُ الصَّادِقُ عليه السلام : مَنْ أَشْرَكَ مَعَ إِمَامٍ إِمَامَتُهُ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مَنْ لَيْسَتْ إِمَامَتُهُ مِنَ اللَّهِ كَانَ

مُشْرِكًا بِاللَّهِ .

امام صادق علیه السلام : هر کس پیشوای غیر الهی را با پیشوایی که امامتش از جانب خداست شریک

گرداند به خدا شرک ورزیده است .

أُتِمَّةُ النَّارِ

«وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ» .

پیشوایان دوزخ

«و آنان را پیشوایانی قرار دادیم که به آتش (دوزخ) فرا می خوانند».

❖ الإمامُ عليُّ عليه السلام : إنَّ شَرَّ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ إِمَامٌ جَائِرٌ ضَلَّ وَضُلَّ بِهِ ، فَأَمَاتَ سُنَّةَ مَأْخُودَةٍ وَأَحْيَا بِدَعْوَةِ مَتْرُوكَةٍ ، وَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ : يُؤْتَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِالْإِمَامِ الْجَائِرِ وَلَيْسَ مَعَهُ نَصِيرٌ وَلَا عَازِرٌ ، فَيُلْقَى فِي نَارِ جَهَنَّمَ ، فَيَدُورُ فِيهَا كَمَا تَدُورُ الرَّاحِي ، ثُمَّ يُرْتَبَطُ فِي قَعْرِهَا .

امام علی علیه السلام : بدترین کس نزد خداوند پیشوای ستمگری است که خود گمراه است و مردم

نیز به سبب او گمراه می شوند ؛ زیرا سنت معمول را می میراند و بدعت متروک را زنده می کند . شنیدم

پیامبر خدا می فرمود : در روز قیامت پیشوای ستمگر آورده می شود بی آن که پشتیبان و عذرخواهی

داشته باشد . پس ، در آتش دوزخ افکنده می شود و همچون سنگ آسیا در دوزخ به چرخش در

می آید . سپس در قعر آن به بند کشیده می شود .

مُدَّعَى الْإِمَامَةِ

مدعی امامت

❖ الإمامُ الباقرُ عليه السلام - في قوله تعالى : «وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ

« - مَنْ قَالَ : إِنِّي إِمَامٌ ، وَلَيْسَ بِإِمَامٍ .

امام باقر علیه السلام - درباره آیه «در روز قیامت آنهایی را که به خدا دروغ بسته‌اند سیه روی می‌بینی»

-: کسی است که بگوید من امام هستم و امام نباشد .

❖ الإمامُ الصَّادِقُ عليه السلام : مَنْ ادَّعى الإمامةَ وَلَيْسَ مِنْ أَهْلِهَا فَهُوَ كَافِرٌ .

امام صادق علیه السلام : هر که ادعای امامت کند در حالی که شایستگی آن را ندارد ، کافر است .

لا طاعةَ لِمَنْ لَمْ يُطِيعِ اللهَ سُبْحَانَهُ

«وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلًا» .

از کسی که فرمانبر خداوند سبحان نیست

نباید فرمان برد

«و گفتند: پروردگار ما! ما از مهتران و بزرگان خود فرمان بردیم و آنها ما را گمراه کردند».

❖ رسولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : لا طاعةَ لِمَنْ لَمْ يُطِيعِ اللهَ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : از کسی که فرمانبردار خدا نیست نباید فرمان برد .

❖ عنه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : يا عَلِيُّ ، أربعةٌ مِنْ قِوَامِ الظُّهْرِ : إمامٌ يَعصى اللهُ وَيُطاعُ أمرُهُ ...

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : ای علی! چهار چیز کمر شکن است : پیشوایی که خدا را نافرمانی

می کند ولی فرمانش می برند ...

❖ الإمامُ عليُّ عليه السلام : بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ جَيْشًا وَأَمَرَ عَلَيْهِمْ رَجُلًا وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَسْتَمِعُوا لَهُ

وَيُطِيعُوا ، فَأَجْبَحَ نَارًا وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَفْتَحِمُوا فِيهَا ، فَأَبَى قَوْمٌ أَنْ يَدْخُلُوهَا وَقَالُوا : إِنَّا فَرَرْنَا مِنَ النَّارِ . وَأَرَادَ

قَوْمٌ أَنْ يَدْخُلُوهَا ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ : لَوْ دَخَلُوهَا لَمْ يَزَالُوا فِيهَا ، وَقَالَ : لَا طَاعَةَ

فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ ، إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ .

امام علی علیه السلام : پیامبر خدا سپاهی را گسیل داشت و مردی را فرمانده آنان کرد و به سپاهیان

فرمود تا دستورهای او را بشنوند و اطاعت کنند . او آتشی بیفروخت و به سپاهیان دستور داد خود را

در آن بیندازند . گروهی از وارد شدن به آتش سرباز زده گفتند : ما از آتش گریزانیم و گروهی

تصمیم گرفتند وارد آتش شوند . این خبر به پیامبر خدا رسید ، فرمود : اگر به درون آتش می رفتند

برای همیشه در آتش بودند . آن گاه فرمود : در معصیت خدا نباید از کسی اطاعت کرد بلکه در

خوبیها باید فرمان برد .

وَجُوبُ الْخُرُوجِ عَلَى أُمَّةِ الْجَوْرِ

و جوب قیام در برابر فرمانروایان ستمگر

❖ رسول الله صلى الله عليه وآله : إِنَّ رَحَى الْإِسْلَامِ سَتَدُورُ ، فَحَيْثُ مَا دَارَ الْقُرْآنُ فَدُورُوا بِهِ ، يُوشِكُ السُّلْطَانُ وَالْقُرْآنُ أَنْ يَقْتَتِلَا وَيَتَفَرَّقَا ، إِنَّهُ سَيَكُونُ عَلَيْكُمْ مَلُوكٌ يَحْكُمُونَ لَكُمْ بِحُكْمٍ ، وَلَهُمْ بَعِيرُهُ ، فَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ أَضَلُّوكُمْ ، وَإِنْ عَصَيْتُمُوهُمْ قَتَلُوكُمْ . قالوا : يا رسول الله ، فكيف بنا إن أدرَكنا ذلك ؟ قال : تكونون كأصحاب عيسى : نُشِرُوا بِالْمَنَاشِيرِ وَرُفِعُوا عَلَى الْخَشَبِ . مَوْتُ فِي طَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ حَيَاةٍ فِي مَعْصِيَةٍ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : سنگ آسیاب اسلام بزودی به چرخش در خواهد آمد . پس شما بر محور قرآن بچرخید . نزدیک است که سلطان و قرآن با یکدیگر به پیکار برخیزند و از هم جدا شوند . بزودی شاهانی بر شما حاکم خواهند شد که برای شما به گونه‌ای حکم می‌کنند و برای خود به گونه‌ای دیگر . اگر از آنان فرمان برید گمراهتان کنند و اگر نافرمانی کنید شما را بکشند . گفتند : ای پیامبر خدا ! در چنان روزگاری چه کنیم ؟ فرمود : همچون یاران عیسی باشید ، که آنها را با زره‌ها پاره پاره کردند و بر چوبه دار آویخته شدند . مردن در راه اطاعت (خدا) بهتر است از زندگی در معصیت .

ما يُجَوِّزُ الْقُعُودَ
آنچه که «خودداری از قیام را» روا می‌دارد

❖ الإمامُ الباقرُ عليه السلام : إذا اجتمعَ للإمامِ عدَّةُ أهلِ بدرٍ ثلاثمائةٍ وثلاثةَ عشرَ وجبَ عليه القيامُ والتَّغييرُ.

امام باقر علیه السلام : اگر برای یاری امام به شمار اهل بدر، سیصد و سیزده تن گرد آیند واجب است بر او که قیام کند و اوضاع را تغییر دهد.

❖ الإمامُ الصادقُ عليه السلام : واللَّهِ يا سديرُ ، لو كانَ لي شِيعَةٌ بعدَدِ هذهِ الجِداءِ ما وسِعَني القُعودُ . [قال سدير :] نزلنا وصلَّينا ، فلما فرغنا من الصَّلَاةِ عطفتُ على الجِداءِ ، فعددتُها فإذا هي سبعةَ عشرَ .

امام صادق علیه السلام : ای سدير ! به خدا قسم اگر تعداد شیعیانم به اندازه این بزغاله‌ها بود نشستن را روا نمی‌دانستم . [سدير گوید :] اما فرود آمديم و نماز خوانديم و چون از نماز فارغ شديم به بزغاله‌ها نگاه کردم و آنها را شمردم هفده رأس بود .

اختیار الإمام

انتخاب امام

❖ الإمامُ المهديُّ عليه السلام - لما سأله سعدُ بنُ عبدِ اللَّهِ القُميُّ عنِ العِلَّةِ التي تمنعُ القومَ من اختيارِ الإمامِ لأنفسِهِمْ - : مُصلِحٌ أو مُفسِدٌ ؟ ، قلتُ : مُصلِحٌ ، قال : فَهَلْ يَجوزُ أنْ تَفَعَ خَيْرَتَهُمْ على المُفسِدِ بعدَ أنْ لا يَعلمُ أحدٌ ما يَخطرُ بِبالِ غيرِهِ منِ صلاحٍ أو فسادٍ ؟ قلتُ : بلى ، قال : فَهِيَ العِلَّةُ .

امام مهدی علیه السلام - در پاسخ به سؤال سعد بن عبدالله قمی که پرسید چرا مردم نمی توانند برای

خود ، امام انتخاب کنند - : آیا آن امام مصلح است یا مفسد ؟ عرض کردم : مصلح . فرمود : آیا

امکان دارد فرد برگزیده ، مفسد از کار درآید ؛ زیرا هیچ کدام از انتخاب کنندگان نمی داند چه خیر

یا شری در ذهن او می گذرد ؟ عرض کردم : بله . فرمود : همین علت است .

حَدِيثُ الثَّقَلَيْنِ

حدیث ثقلین

❖ رسول الله صلى الله عليه وآله : إِنِّي قَدْ تَرَكْتُ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ ، مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدِي ،

وَأَحَدُهُمَا أَكْبَرُ مِنَ الْآخَرِ : كِتَابُ اللَّهِ حَبْلٌ مَمْدُودٌ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ، وَعِثْرَتِي أَهْلُ بَيْتِي ، أَلَا وَإِنَّهُمَا

لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضِ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : من در میان شما دو شیئی گرانبها گذاشته ام که تا وقتی به آنها چنگ

زنید هرگز پس از من گمراه نشوید . یکی از آن دو بزرگتر و والاتر از دیگری است . (یکی) کتاب

خدا که ریسمانی است از آسمان به زمین کشیده و متصل و (دومی) عترت و خاندان من . بدانید که این

دو هرگز از هم جدا نشوند تا بر لب حوض نزد من آیند .

وَجُوبٌ مُلَازِمَةٌ أَهْلِ الْبَيْتِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ

و جوب همراهی اهل بیت

❖ رسول الله صلى الله عليه وآله : إِنَّمَا مَثَلُ أَهْلِ بَيْتِي فِيكُمْ كَمَثَلِ سَفِينَةِ نُوحٍ ؛ مَنْ رَكِبَهَا نَجَا ، وَمَنْ تَخَلَّفَ عَنْهَا غَرِقَ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : همانا مثل خاندان من در میان شما به کشتی نوح ماند که هر که بر آن سوار شد نجات یافت و هر که از آن بازماند غرق شد .

❖ الإمام علي عليه السلام : انظروا أهل بيت نبيكم ، فالزموا سمتهم ، واتبعوا أثرهم ، فلن يخرجوكم من هدى ، ولن يعيدوكم في ردى ، فإن كبدوا فالبدوا ، وإن نهضوا فانهضوا .

امام علی علیه السلام : به خاندان پیامبر خود بنگرید و راه آنان را در پیش گیرید و در پی آنها حرکت کنید ؛ زیرا آنان هرگز شما را از راه راست منحرف نمی کنند و به هیچ هلاکتی در نمی افکنند . اگر نشستند شما نیز بنشینید و اگر بپا خاستند ، شما نیز بپاخیزید .

❖ عنه عليه السلام : أَلَا إِنَّ مَثَلَ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَمَثَلِ نُجُومِ السَّمَاءِ إِذَا خَوَى نَجْمٌ طَلَعَ نَجْمٌ ، فَكَأَنَّكُمْ قَدْ تَكَامَلْتُمْ مِنَ اللَّهِ فِيكُمْ الصَّنَائِعُ ، وَأَرَاكُمْ مَا كُنْتُمْ تَأْمَلُونَ .

امام علی علیه السلام : هان ! خاندان محمد صلی الله علیه وآله همچون ستارگان آسمانند که هرگاه ستاره ای ناپدید شود ستاره ای دیگر آشکار می شود ، پس ، چنان است که نعمتهای خداوند در میان شما کامل گشته و آنچه را آرزو می کردید به شما داده است .

❖ عنه عليه السلام: نَحْنُ شَجَرَةُ النَّبُوَّةِ وَمَحَطُّ الرِّسَالَةِ، وَمُخْتَلَفُ الْمَلَائِكَةِ، وَمَعَادِنُ الْعِلْمِ، وَيَتَابِعُ الْحُكْمِ.

امام علی علیه السلام: ماییم درخت نبوت و جایگاه فرود آمدن رسالت و جای آمد و شد فرشتگان و کانهای دانش و چشمههای حکمت.

❖ عنه عليه السلام: إِنَّمَا الْأَئِمَّةُ قُورَاءُ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ، وَعُرْفَاؤُهُ عَلَى عِبَادِهِ، وَلَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ عَرَفَهُمْ وَعَرَفُوهُ، وَلَا يَدْخُلُ النَّارَ إِلَّا مَنْ أَنْكَرَهُمْ وَأَنْكَرُوهُ.

❖ امام علی علیه السلام: همانا امامان از جانب خدا تدبیر کننده کار مردمانند و کارگزاران او بر بند گانش. به بهشت در نیاید مگر کسی که آنان را بشناسد و آنها نیز او را بشناسند و به دوزخ وارد نشود مگر کسی که ایشان را انکار کرده و ایشان نیز او را انکار کرده اند. عنه عليه السلام: نَحْنُ النَّمْرُقَةُ الْوَسْطَى بِهَا يُلْحَقُ التَّالِي وَإِلَيْهَا يَرْجَعُ الْغَالِي.

امام علی علیه السلام: ما تکیه گاه میان راهیم؛ وامانده خود را به آن رساند و آن که زیاده تاخته به سوی آن برگردد.

❖ الإمام الصادق عليه السلام: - فِي ذِكْرِ حَالِ الْأَئِمَّةِ وَصِفَاتِهِمْ - : جَعَلَهُمُ اللَّهُ حَيَاةً لِلْأَنَامِ، وَمَصَابِيحَ لِلظُّلَامِ، وَمَفَاتِيحَ لِلْكَلامِ، وَدَعَائِمَ لِلْإِسْلَامِ.

امام صادق علیه السلام - در بیان حال ائمه و ویژگیهای آنان - : خداوند آنان را (مایه) حیات مردمان و چراغهای تاریکی و کلیدهای سخن و ستونهای اسلام قرار داده است .

عَلَّةُ الاستِبدادِ على أهلِ البيتِ عليهم السلام

عَلَّتْ رفتارِ خودِ کامانه نسبت به اهل بیت

❖ الإمامُ عليُّ عليه السلام : أمَّا الاستِبدادُ عَلَيْنَا بهذا المَقامِ - ونحنُ الأَعْلونُ نَسَباً والأَشَدُّونَ بالرَّسولِ

صلى الله عليه وآله نَوَظاً - فَإِنَّهَا كانتْ أَثَرَةً ، شَحَّتْ عَلَيْهَا نفوسُ قومٍ وَسَخَّتْ عنها نفوسُ آخِرِينَ ،

والْحَكَمُ اللهُ .

امام علی علیه السلام : عَلَّتْ آن که در زمینه خلافت با ما خود کامانه و انحصار طلبانه رفتار کردند - با

آن که نسب ما برتر و پیوند ما با پیامبر صلی الله علیه وآله استوارتر است - این است که خلافت

مرغوب و جذاب بود . گروهی آزمندانه به آن چسبیدند و گروهی دیگر (اهل بیت) سخاوتمندانه از

آن گذشتند . و داور (میان ما و ایشان) خداست .

فلسفَةُ الحِكمِ عندَ أهلِ البيتِ عليهم السلام

فلسفه حکومت از نگاه اهل بیت

❖ الإمامُ عليٌّ عليه السلام : اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنَّهُ لَمْ يَكُنِ الَّذِي كَانَ مِنَّا مُنَافِسَةً فِي سُلْطَانٍ ، وَلَا اِتِّمَاسَ شَيْءٍ مِنْ فُضُولِ الْخُطَامِ ، وَلَكِنْ لِنَرْدِ الْمَعَالِمِ مِنْ دِينِكَ ، وَنُظْهِرِ الْإِصْلَاحَ فِي بِلَادِكَ ، فَيَأْمَنَ الْمَظْلُومُونَ مِنْ عِبَادِكَ ، وَتُقَامَ الْمُعْطَلَةُ مِنْ حُدُودِكَ .

امام علی علیه السلام: بار خدایا تو می دانی که آنچه از ما سرزد نه از سر رقابت بر سر قدرت بود و نه برای به دست آوردن چیزی از متاع دنیا. بلکه می خواستیم نشانه های دین تو را به جایگاهشان بازگردانیم و اصلاح و آبادانی را در سرزمینهای تو آشکار سازیم، تا بندگان ستم دیده ات امنیت و آسودگی یابند و حدود و احکام تعطیل شده ات دوباره اجرا شود.

لولا مَخَافَةُ الْفُرْقَةِ

ترس از تفرقه

❖ الإمامُ عليٌّ عليه السلام : وَأَيُّمُ اللَّهِ ، لَوْلَا مَخَافَةُ الْفُرْقَةِ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ ، وَأَنْ يَعُودُوا إِلَى الْكُفْرِ وَيَعُورَ الدِّينَ لَكُنَّا قَدْ غَيَّرْنَا ذَلِكَ مَا اسْتَطَعْنَا .

امام علی علیه السلام: سوگند به خدا اگر بیم آن نبود که مسلمانان پراکنده شوند و به کفر بازگردند و دین معیوب گردد همانا تا آن جا که توان داشتیم شرایط کنونی را دگرگون می ساختیم.

الْأئِمَّةُ الْاِثْنَا عَشَرَ

امامان دوازدهگانه

❖ رسولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله : لا يزالُ أمرُ النَّاسِ ماضياً ما وليهم اثنَا عَشَرَ رجلاً ... كلُّهم من قريشٍ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : کار مردم پیوسته بگذرد مادام که دوازده مرد بر آنها فرمان برانند ...

همگی آنان از قریش هستند

❖ عنه صلى الله عليه وآله : إنَّ عِدَّةَ الخُلَفَاءِ بَعْدِي عِدَّةُ نُبَاءِ موسى .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : شمار جانشینان من به تعداد نُبای موسی است .

عِلْمُ الإِمَامِ

علم امام

❖ الإِمَامُ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : إنَّ عَلِيّاً كَانَ عَالِماً وَالْعِلْمُ يُتَوَارَثُ ، وَلَنْ يَهْلِكَ عَالِمٌ إِلاَّ بَقِيَ مِنْ بَعْدِهِ مَنْ

يَعْلَمُ عِلْمَهُ أَوْ مَا شَاءَ اللَّهُ .

امام صادق علیه السلام : علی علیه السلام عالم بود و علم به ارث برده می شود . هرگز عالمی نمی میرد

مگر آن که پس از او کسی می ماند که علم او یا آنچه را خدا خواهد ، بداند .

❖ عنه عليه السلام : وَاللَّهِ ، إِنِّي لَأَعْلَمُ كِتَابَ اللَّهِ مِنْ أَوْلِهِ إِلَى آخِرِهِ كَأَنَّهُ فِي كَفِّي ، فِيهِ خَبْرُ السَّمَاءِ

وخبْرُ الأَرْضِ ، وَخَبْرُ مَا كَانَ وَخَبْرُ مَا هُوَ كَائِنٌ ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : فِيهِ تَبْيَانُ كُلِّ شَيْءٍ . .

امام صادق علیه السلام : به خدا سوگند من کتاب خدا را ، از آغاز تا پایانش ، چنان می دانم که گویی در مشتمن است . خبر آسمان و زمین و گذشته و آینده در قرآن موجود است . خداوند عزّ و جل فرموده است : «بیان هر چیز در قرآن هست»*** ۱ اشاره است به آیه ۸۹ از سوره نحل «و نزلنا علیک الكتاب تبیاناً لكلّ شیء» .*** .

❖ الإمام الرضا علیه السلام : إن العبد إذا اختاره الله عزّ و عجل لأمر عبادته شرح صدره لذلك ، وأودع قلبه ينابيع الحكمة ، وألهمه العلم إلهاماً ، فلم يعى بعده بجواب ولا يحير فيه عن الصواب .

امام رضا علیه السلام : هرگاه خداوند عزّ و جل بنده ای را برای (اداره) امور بندگانش برگزیند برای این امر به او شرح صدر عطا کند ، چشمه های حکمت را در دلش جاری سازد و به او علم و دانش الهام فرماید که از آن پس از هیچ پاسخی درنماند و در یافتن راه درست سرگشته نشود .

(۱۸) الإمام علیّ - امام علی

حُبُّ الإمام علیّ علیه السلام وُبُغْضُهُ

دوست داشتن و نداشتن امام علی

❖ رسول الله صلى الله عليه وآله : حُبُّ علیّ يَأْكُلُ الدُّنُوبَ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : دوستی علی گناهان را فرو می خورد همچنان که آتش هیمة را .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : عُنْوَانُ صَحِيفَةِ الْمُؤْمِنِ حُبُّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : سرلوحه کارنامه مؤمن ، دوستی علی بن ابی طالب است .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : مَا تَبَّتْ اللَّهُ حُبَّ عَلِيٍّ فِي قَلْبِ مُؤْمِنٍ فَرَلَتْ بِهِ قَدَمٌ إِلَّا تَبَّتَ اللَّهُ قَدَمًا يَوْمَ

الْقِيَامَةِ عَلَى الصِّرَاطِ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر گاه خداوند عشق و دوستی علی را در دل مؤمنی استوار سازد و با

این حال قدمش بلغزد (خطایی از او سرزند) در روز قیامت قدمش را بر صراط استوار نگه دارد .

❖ عنه صلى الله عليه وآله - لِعَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ - : لَا يُحِبُّكَ إِلَّا مُؤْمِنٌ ، وَلَا يُبْغِضُكَ إِلَّا مَنَافِقٌ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله - به علی علیه السلام - : تو را جز مؤمن دوست ندارد و جز منافق

دشمنت ندارد .

عَلِيُّ إِمَامِ الْبِرَّةِ

علی پیشوای نیکوکاران

❖ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : عَلِيُّ إِمَامِ الْبِرَّةِ ، وَقَاتِلُ الْفَجْرَةِ ، مَنْصُورٌ مَنْ نَصَرَهُ ، مَخْذُولٌ مَنْ

خَذَلَهُ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : علی پیشوای نیکو کاران است و گشونده بد کاران ، هر که او را یاری کند یاری شود و هر که او را واگذارد ، بی یار ماند .

❖ عنه صلی الله علیه وآله : أَوْحِيَ إِلَيَّ فِي عَلِيٍّ أَنَّهُ سَيِّدُ الْمُسْلِمِينَ ، وَإِمَامُ الْمُتَّقِينَ ، وَقَائِدُ الْعُرِّ الْمَحْجَلِينَ

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : درباره علی به من وحی شده که او سرور مسلمانان ، پیشوای پرهیزگاران و رهبر روسپیدان است .

❖ عنه صلی الله علیه وآله : إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ عَهْدَ إِلَىَّ فِي عَلِيٍّ ابْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَهْدًا ، قُلْتُ :

يَا رَبِّ بَيِّنْهُ لِي . قَالَ : اسْمِعْ . قُلْتُ : قَدْ سَمِعْتُ ، قَالَ : إِنَّ عَلِيًّا رَأْيُهُ الْهُدَى وَإِمَامُ أَوْلِيَائِي وَنورٌ مِّنْ أَطَاعَنِي ، وَهُوَ الْكَلِمَةُ الَّتِي أَلْزَمْتُهَا الْمُتَّقِينَ ، مَن أَحَبَّهُ أَحْبَبَنِي ، وَمَن أَطَاعَهُ أَطَاعَنِي .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : همانا خداوند عزّ و جل درباره علی بن ابی طالب به من سفارشی فرمود

، گفتم : بار پروردگارا ، آن را برایم روشن فرما . فرمود : بشنو ! عرض کردم : گوش به فرمانم . فرمود

: همانا علی پرچم هدایت و پیشوای دوستان من و روشنی بخش کسانی است که مرا اطاعت کنند . او

کلمه ای است که با پرهیزگاران همراهش کردم . هر که او را دوست بدارد مرا دوست داشته و هر که

از او اطاعت کند از من اطاعت کرده است .

علی خلیفتی

علی جانشین من است

❖ رسولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله : إِنَّ أَخِي وَوَصِيِّي وَوَزِيرِي وَخَلِيفَتِي فِي أَهْلِ بَيْتِي عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ،
يَقْضِي دِينِي ، وَيُنْجِزُ مَوْعِدِي يَا بَنِي هَاشِمٍ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : ای بنی هاشم ! همانا برادر من ، وصی من و وزیر من و جانشین من در
میان خانواده ام علی بن ابی طالب است . او دین مرا می پردازد و وعده ام را به کار می بندد .

❖ عنه صلى الله عليه وآله - مُشِيرًا إِلَى عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ - : إِنَّ هَذَا أَخِي وَوَصِيِّي وَخَلِيفَتِي فِيكُمْ ،
فَاسْمَعُوا لَهُ وَأَطِيعُوا .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله - با اشاره به علی علیه السلام - : این برادر و وصی و جانشین من در میان
شماست . فرمانش را بشنوید و اطاعت کنید .

مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ

هر که من مولای اویم پس علی مولای اوست

❖ رسولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله : مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : هر که من مولای اویم پس علی مولای اوست .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : إِنَّ عَلِيًّا مَنِّي وَأَنَا مِنْهُ ، وَهُوَ وَلِيُّ كُلِّ مُؤْمِنٍ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : علی از من است و من از او . او ولیّ هر مؤمنی است .

❖ عبدُ الرَّحْمَانِ بْنِ أَبِي لَيْلَى : شَهِدْتُ عَلِيًّا فِي الرَّحْبَةِ يُنْشِدُ النَّاسَ : أَنْشَدُ اللَّهَ مَنْ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ يَوْمَ غَدِيرِ خُمٍّ : « مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ » لَمَّا قَامَ فَشَهِدَ ، قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَانِ : فَقَامَ

اِثْنَا عَشَرَ بَدْرِيًّا ، كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى أَحَدِهِمْ ، فَقَالُوا : نَشَهِدُ أَنَا سَمِعْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ يَوْمَ

غَدِيرِ خُمٍّ : أَلَسْتُ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ ... ؟ فَقُلْنَا : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : فَمَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ ،

اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ وَعَادِ مَنْ عَادَاهُ .

عبد الرحمن بن ابی لیلی : علی را دیدم که در رحبه (کوفه) مردم را سوگند می دهد : شما را به خدا

سوگند می دهم اگر کسی از شما هست که شنیده باشد پیامبر خدا صلی الله علیه وآله در روز غدیر خم

می فرمود : «هر که من مولای اویم ، پس علی مولای اوست» برخیزد و گواهی دهد عبد الرحمن

می گوید : دوازده تن از بدریان که گویی هم اکنون یکایک آنان را می نگریم ، برخاستند و گفتند :

گواهی می دهیم که شنیدیم پیامبر خدا صلی الله علیه وآله در روز غدیر می فرمود : آیا من به مؤمنان

سزاوارتر نیستم ؟ ... عرض کردیم : البته ، ای پیامبر خدا . پیامبر فرمود : هر که من مولای او هستم علی

نیز مولای اوست . خدایا ! دوست بدار هر که را دوستدار علی باشد و دشمن بدار هر که را با او

دشمنی ورزد .

علیٌّ مع الحقِّ والقرآن

علی با حق و قرآن است

❖ رسول الله صلى الله عليه وآله : **عَلِيٌّ مَعَ الْحَقِّ وَالْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ** ، يَدُورُ حَيْثُمَا دَارَ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : **علی با حق است و حق با علی و هر جا باشد و بر محور او می گردد .**

❖ عنه صلى الله عليه وآله : **الْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ أَيَّمَا مَالٍ** .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : **حق با علی است ، هر جا که رو کند .**

❖ عنه صلى الله عليه وآله : **عَلِيٌّ مَعَ الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ** ، لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : **علی با قرآن و قرآن با علی است و هرگز از هم جدا نشوند تا در کنار**

حوض (کوثر) نردم آیند .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : **عَلِيٌّ مَعَ الْحَقِّ وَالْقُرْآنِ ، وَالْحَقُّ وَالْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ** ، وَلَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا

عَلَيَّ الْحَوْضَ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : **علی با حق و قرآن است و حق و قرآن با علی ، و هرگز از هم جدا**

نشوند تا کنار حوض نزد من آیند .

علیُّ بابُ علمِ النَّبِيِّ

علی دروازه علم پیامبر است

❖ رسولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيُّ بِأَبْنِهَا ، فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِهِ مِنْ بَابِهِ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : من شهر علم هستم و علی دروازه آن . پس ، هر که علم خواهد باید که از در آن وارد شود .

❖ عَنْهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَنَا دَارُ الْحِكْمَةِ وَعَلِيُّ بِأَبْنِهَا .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : من سرای حکمتم و علی در آن .

❖ عَنْهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَقْضَى أُمَّتِي وَأَعْلَمُ أُمَّتِي بَعْدِي عَلِيُّ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : پس از من ، علی آگاهترین فرد امت من است به کار قضاوت و داناترین آنهاست .

أَنَا وَعَلِيُّ مِنْ شَجَرَةٍ وَاحِدَةٍ

من و علی از یک درخت هستیم

❖ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَنَا وَعَلِيُّ مِنْ شَجَرَةٍ وَاحِدَةٍ ، وَالنَّاسُ مِنْ أَشْجَارٍ شَتَّى .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : من و علی از یک درختیم و دیگر مردمان از درختهای گوناگون .

❖ عنه صلى الله عليه وآله - لِعَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ - : أَنْتَ أَخِي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله - به علی علیه السلام - : تو در دنیا و آخرت برادر من هستی .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : عَلِيٌّ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : علی از من است و من از اویم .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : عَلِيٌّ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ رَأْسِي مِنْ بَدَنِي .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : علی برای من مانند سر من است برای پیکرم .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : إِنَّ عَلِيًّا لَحِمُّهُ مِنْ لَحْمِي وَدَمُهُ مِنْ دَمِي .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : همانا گوشت علی از گوشت من است و خون او از خون من .

❖ جَابِرٌ : إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانَ بَعْرَفَةَ وَعَلِيٌّ تَجَاهَهُ ، فَقَالَ : يَا عَلِيُّ ، أُذُنٌ مِنِّي (و) ضَعُ

خَمْسِكَ فِي خَمْسِي . يَا عَلِيُّ ، خُلِقْتُ أَنَا وَأَنْتَ مِنْ شَجَرَةٍ وَاحِدَةٍ ، أَنَا أَصْلُهَا وَأَنْتَ فَرْعُهَا ، وَالْحَسَنُ

وَالْحُسَيْنُ أَغْصَانُهَا ، مَنْ تَعَلَّقَ بِغُصْنٍ مِنْهَا أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ .

جابر : پیامبر صلی الله علیه وآله در عرفه بود و علی رو به روی آن حضرت قرار داشت . پیامبر فرمود :

ای علی ! نزدیک من آی و پنجهات را در پنجه من گذار . ای علی ! من و تو از یک درخت آفریده

شده ایم . من ریشه آن درختم و تو تنه آن و حسن و حسین شاخه هایش . هر که به شاخه ای از آن

بیاویزد خداوند او را به بهشت درآرد .

التَّوَادِرُ

گونگون

❖ رسولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - لِعَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ - : أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ

بَعْدِي .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله - به علی علیه السلام - : تو نسبت به من همچون هارونی نسبت به موسی

، جز آن که پس از من پیامبری نیست .

❖ عَنْهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - عِنْدَمَا ذُكِرَتِ الْإِمَارَةُ أَوْ الْخِلَافَةُ عِنْدَهُ - : إِنَّ وَكَيْتُمُوهَا عَلِيًّا وَجَدْتُمُوهُ هَادِيًّا

مَهْدِيًّا ، يَسْلُكُكُمْ بِكُمْ عَلَى الطَّرِيقِ الْمُسْتَقِيمِ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله - آن گاه که از موضوع فرمانروایی یا خلافت نزد آن حضرت سخن به

میان آمد - : اگر آن را به علی سپارید خواهید دید که علی رهنما و رهیافته است و شما را در راه

راست می برد .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى آدَمَ فِي عِلْمِهِ ، وَإِلَى نُوحٍ فِي فَهْمِهِ ، وَإِلَى إِبْرَاهِيمَ فِي

حِلْمِهِ ، وَإِلَى يَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا فِي زُهْدِهِ ، وَإِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ فِي بَطْشِهِ ، فَلْيَنْظُرْ إِلَى عَلِيِّ بْنِ أَبِي

طالِب .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : هر که می خواهد دانش آدم را ببیند و بینش نوح را و بردباری ابراهیم را

و پارسایی یحیی بن زکریا را و خشم موسی بن عمران را ، به علی بن ابی طالب بنگرد .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : عَلِيُّ سَيِّدُ الْمُؤْمِنِينَ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : علی سرور مؤمنان است .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : عَلِيُّ عَمُودُ الدِّينِ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : علی ستون دین است .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : مَنْ آذَى عَلِيًّا فَقَدْ آذَانِي .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : هر که علی را بیازارد ، به یقین مرا آزار داده است .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : عَلِيُّ يَعْسُوبُ الْمُؤْمِنِينَ ، وَالْمَالُ يَعْسُوبُ الْمُنَافِقِينَ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : علی مهتر مؤمنان است و مال و ثروت ، مهتر منافقان .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : حَقُّ عَلِيٍّ عَلَى هَذِهِ الْأُمَّةِ كَحَقِّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَلَدِ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : حَقُّ عَلِيٍّ بِرِائِنِ أُمَّتٍ هَمَّجُونِ حَقِّ پَدْرِ اسْتِ بِرِ فَرْزَنْدِ .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : صَاحِبُ سِرِّي عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَازِ دَارِ مَنْ اسْتِ .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : إِنَّ عَلِيًّا وَشِيعَتَهُ هُمُ الْفَائِزُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : عَلِيٌّ وَشِيعِيَانِ اَوْ هَمَانِ رَسْتِگَارَانِ دَرِ رُوزِ رَسْتَاخِيزَنْدِ .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : ذِكْرُ عَلِيٍّ عِبَادَةٌ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : يَادِ عَلِيٍّ عِبَادَتِ اسْتِ .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : مَنْ لَمْ يُقَلِّ : عَلِيٌّ خَيْرُ النَّاسِ ، فَقَدْ كَفَرَ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : هَرِ كِه نَگَفتِ عَلِيٌّ بَهْتَرِيْنِ مَرْدَمَانِ اسْتِ ، كَافِرِ شَدِهْ اسْتِ .

إِنِّي ...

همانا من ...

❖ الإمامُ عليٌّ عليه السلام: إني لا أحتكم على طاعةِ إلهٍ وأُسبِقُكم إليها، ولا أنهاكم عن معصيةِ إلهٍ وأتأهَى قبلكم عنها.

امام علی علیه السلام: همانا من شما را به طاعتی و انمی دارم مگر آن که خود جلوتر از شما آن را انجام می دهم و از گناهی باز نمی دارم جز آن که خودم پیش از شما از آن باز می ایستم.

❖ عنه عليه السلام: إني فيكم أيها الناس كهارون في آل فرعون، و كباب حطه في بني إسرائيل، و كسفينه نوح عليه السلام في قوم نوح، وإني النبا الأعظم، والصدیق الأكبر، وعن قليل ستعلمون ما تُوعدون.

امام علی علیه السلام: ای مردم! همانا من در میان شما همچون هارونم در میان فرعونیان و همچون دروازه حطه ام در میان بنی اسرائیل و چونان کشتی نوح علیه السلام در میان قوم نوح، منم عظیم ترین «نبا» و بزرگترین صدیق. بزودی آنچه را وعده داده شده اید خواهید دانست.

❖ عنه عليه السلام: إني لم أفر من الزحف قط، ولم يُبارزني أحدٌ إلا سقيت الأرض من دمه.

امام علی علیه السلام: به راستی که من هرگز از میدان جنگ و جهاد نگریخته ام و هیچ کس به پیکار من نیامد مگر آن که زمین را از خورش سیراب کردم.

أنا ...

منم که...

❖ الإمامُ عليُّ عليه السلام : أنا الذي أهنّت الدنيا .

امام علی علیه السلام : منم که دنیا را خوار و بيمقدار شمردم .

❖ عنه عليه السلام : أنا صِنُو رَسُولِ اللَّهِ ، والسَّابِقُ إِلَى الْإِسْلَامِ ، وكاسِرُ الْأَصْنَامِ ، ومُجَاهِدُ الْكُفَّارِ ،

وقامِعُ الْأَضْدَادِ .

امام علی علیه السلام : من یار و برادر مهربان پیامبر خدايم و پیشگام در اسلام و شکننده بتها و ستیزنده

با کافران و براندازنده دشمنان دین .

❖ عنه عليه السلام : أنا عَلِمُ الْهُدَى ، وَكَهْفُ التُّقَى ، وَمَحَلُّ السَّخَاءِ ، وَبَحْرُ النَّدى ، وَطَوْدُ النَّهْيِ .

امام علی علیه السلام : من پرچم هدایتم و پناهگاه پرهیزگاری و جایگاه سخاوت و دریای جود و

جوانمردی و کوه خرد .

❖ عنه عليه السلام : أنا قَسِيمُ اللَّهِ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ، لا يَدْخُلُهَا دَاخِلٌ إِلَّا عَلَيَّ حَدْ قَسَمِي ، وَأنا الْفَارُوقُ

الْأَكْبَرُ ، وَأنا الْإِمَامُ لِمَنْ بَعْدِي ، وَالْمُؤَدِّي عَمَّنْ كَانَ قَبْلِي .

امام علی علیه السلام: من از جانب خدا تقسیم کننده بهشت و دوزخم . هیچ کس وارد آن نشود مگر به میزان قسمت من . منم فاروق اکبر (بزرگترین جدا سازنده حق از باطل) ، منم امام و پیشوای مردمان پس از خود ، و ادا کننده از جانب آن که پیش از من بود .

❖ عنه علیه السلام: أَنَا عِلْمُ اللَّهِ ، وَأَنَا قَلْبُ اللَّهِ الْوَاعِي ، وَلِسَانُ اللَّهِ النَّاطِقُ ، وَعَيْنُ اللَّهِ ، وَجَنْبُ اللَّهِ ، وَأَنَا يَدُ اللَّهِ .

امام علی علیه السلام: من علم خدا هستم ، من قلب آگاه خدایم و زبان گویای خدا و چشم خدا و پهلوی خدا . من دست خدا هستم .

❖ عنه علیه السلام: أَنَا الْهَادِي ، وَأَنَا الْمُهْتَدِي ، وَأَنَا أَبُو الْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ ، وَزَوْجُ الْأَرَامِلِ ، وَأَنَا مُلْجَأُ كُلِّ ضَعِيفٍ ، وَمَأْمَنُ كُلِّ خَائِفٍ ، وَأَنَا قَائِدُ الْمُؤْمِنِينَ إِلَى الْجَنَّةِ ، وَأَنَا حَبْلُ اللَّهِ الْمَتِينُ ، وَأَنَا عُرْوَةُ اللَّهِ الْوُثْقَى ، وَكَلِمَةُ التَّقْوَى ، وَأَنَا عَيْنُ اللَّهِ ، وَلِسَانُهُ الصَّادِقُ ، وَيَدُهُ .

امام علی علیه السلام: من رهنمایم ، من رهیافته ام . من پدر یتیمان و مستمندانم ، من سرپرست بیوه زنانم ، من پشت و پناه همه ضعیفانم ، من مأمن هر وحشترده ام ؛ من رهنمای مؤمنان به سوی بهشتم ، من استوارترین ریسمان خدایم ، من حلقه و دستاویز محکم خدا و کلمه تقوایم ؛ من چشم خدا و زبان راستگوی او و دست اویم .

❖ عنه علیه السلام: أَنَا أَوَّلُ مَنْ يَجْتَوِي لِلْخُصُومَةِ بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ عَزَّ وَ عَجَلَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

امام علی علیه السلام : من نخستین کسی هستم که در روز قیامت برای دادخواهی در برابر خداوند زانو می‌زنم .

❖ عنه علیه السلام : أنا أوَّلُ مَنْ أَسْلَمَ .

امام علی علیه السلام : من نخستین کسی هستم که اسلام آورد .

❖ عنه علیه السلام : أنا أوَّلُ مَنْ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ .

امام علی علیه السلام : من نخستین کسی هستم که با پیامبر صلی الله علیه وآله نماز گزارد .

عِلْمُ الْإِمَامِ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

دانش امام علی

❖ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ - فِي خُطْبَتِهِ لَمَّا بُوِيعَ بِالْخِلَافَةِ - : يَا مَعْشَرَ النَّاسِ ، سَأَلُونِي قَبْلَ أَنْ تَفْقِدُونِي ،

سَأَلُونِي فَإِنَّ عِنْدِي عِلْمَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ . أَمَا وَاللَّهِ لَوْ تُنِي لِي الْوَسَادُ لِحَكَمْتُ بَيْنَ أَهْلِ التَّوَارِثِ بَتَوَارِثِهِمْ

...

ثُمَّ قَالَ : سَأَلُونِي قَبْلَ أَنْ تَفْقِدُونِي ، فَوَالَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَبَرَأَ النَّسَمَةَ لَوْ سَأَلْتُمُونِي عَنْ آيَةٍ آيَةٍ لِأَخْبَرْتُكُمْ

بَوَقْتِ نَزْوِلِهَا وَفِي مَنْ نَزَلَتْ .

امام علی علیه السلام - در خطبه‌ای پس از آن که مردم با او به عنوان خلیفه بیعت کردند - : ای مردم !
پیش از آن که مرا از دست دهید از من پرسید ، از من سؤال کنید زیرا دانش اولین و آخرین نزد من
است . سوگند به خدا که اگر بر مسند داوری تکیه زخم میان پیروان تورات بر اساس تورات آنان
داوری کنم و ... آن گاه فرمود : از من پرسید پیش از آن که مرا از دست دهید . سوگند به آن که دانه
را شکافت و انسان را آفرید ، اگر از آیه آیه قرآن پرسید ، به شما خواهم گفت که چه وقت و درباره
چه کسی نازل شده است .

❖ عنه علیه السلام : اندمجت علی مکنون علم لو بحث به لاضطربتم اضطراب الأرشیه فی الطوی

البعیده .

امام علی علیه السلام : دانشی در سینه پنهان دارم که اگر آن را آشکار سازم همچون ریسمانهای دلو
آویخته در چاهی عمیق به لرزه درآید .

مظلومیة الإمام علی علیه السلام

مظلومیت امام علی

❖ الإمام علی علیه السلام : ما زلت منذ قبض رسول الله صلى الله عليه وآله مظلوماً .

امام علی علیه السلام : من از همان زمان که پیامبر خدا صلی الله علیه وآله رحلت کرد همیشه مظلوم
بودم .

❖ عنه عليه السلام : ما لقيَ أحدٌ من الناسِ ما لقيتُ .

امام علی علیه السلام : آنچه (از سختی) من دیده‌ام هیچ کس ندیده‌است .

❖ عنه عليه السلام : كنتُ أرى أن الوالیَ يظلمُ الرعيَّةَ ، فإذا الرعيَّةُ تظلمُ الوالیَ !

امام علی علیه السلام : من فکر می‌کردم که والی بر مردم ستم می‌کند ، اما اکنون مردم بر والی ستم روا می‌دارند .

❖ عنه عليه السلام : - وقد قيلَ له : إنكَ على هذا الأمرِ [الخلافة] لحريصٌ - : بَلْ أَنْتُمْ وَاللَّهِ لَأَخْرَصُ

وَأَبْعَدُ ، وَأَنَا أَخْصُ وَأَقْرَبُ ، وَإِنَّمَا طَلَبْتُ حَقًّا لِي وَأَنْتُمْ تَحُولُونَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ ، وَتَضْرِبُونَ وَجْهِي دُونَهُ ...
اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَعْدِيكَ عَلَى قُرَيْشٍ وَمَنْ أَعَانَهُمْ ، فَإِنَّهُمْ قَطَعُوا رَحِمِي ، وَصَغَّرُوا عَظِيمَ مَنْزِلَتِي ، وَأَجْمَعُوا عَلَى مُنَازَعَتِي أَمْرًا هُوَ لِي .

امام علی علیه السلام - وقتی به آن حضرت گفته شد تو به این امر (خلافت) حریصی - : به خدا قسم

که شما حریص‌ترید . و دورتر (نالایقتر) و من سزاوارترم و نزدیکتر (لایقتر و شایسته‌تر ، یا در

خویشاوندی با پیامبر نزدیکتر) همانا حقّ خود را طلب کردم و شما مانع رسیدن من به آن می‌شوید ...

خدایا ! من در برابر قریش و یاوران قریش از تو یاری می‌طلبم ؛ زیرا آنان پیوند خویشاوندی مرا بریدند

، منزلت والای مرا خرد شمردند و برای ستیز با من بر سر امری که از آن من است ، همدستان شدند .

❖ عنه عليه السلام : قال رسولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله : لَوْلَا كَيْ يا عَلِيُّ ، ما عُرِفَ الْمُؤْمِنُونَ مِنْ بَعْدِي .

امام علی علیه السلام: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: ای علی! اگر تو نبودی بعد از من مؤمنان شناخته نمی شدند.

❖ عنه علیه السلام: وَاللَّهِ، لَأَنْ أُبَيِّتَ عَلَى حَسَكِ السَّعْدَانِ مُسَهَّدًا أَوْ أُجَرَّ فِي الْأَغْلَالِ مُصَفَّدًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَلْقَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ظَالِمًا...

وَاللَّهِ، لَوْ أُعْطِيتُ الْأَقَالِيمَ السَّبْعَةَ بِمَا تَحْتَ أَفْلَاكِهَا عَلَى أَنْ أَعْصِيَ اللَّهَ فِي نَمْلَةٍ أَسْلُبُهَا جُلْبَ شَعِيرَةٍ مَا فَعَلْتُهُ.

امام علی علیه السلام: به خدا سوگند که اگر شب را بر روی اشترخار تا صبح بیدار مانم و مرا در کند و زنجیرها گت بسته بکشند خوشتر دارم از این که در روز رستاخیز خدا و پیامبرش را به عنوان ستمکار دیدار کنم...

به خدا سوگند اگر هفت اقلیم را با آنچه زیر آسمانهای آنهاست به من دهند، تا با گرفتن پوست جوی از دهان مورچه‌ای خدا را نافرمانی کنم، چنین نخواهم کرد.

❖ عنه علیه السلام: إِنَّمَا مَثَلِي بَيْنَكُمْ كَالسَّرَاجِ فِي الظُّلْمَةِ، يَسْتَضِيءُ بِهَا مَنْ وَلَجَهَا.

امام علی علیه السلام: همانا من در میان شما همچون چراغ در تاریکی هستم که هر کس به حریم آن درآید از نور آن روشنایی گیرد.

❖ عنه عليه السلام - أنه كان يقول - : مالله عزّ و عجل آية هي أكبر مني ، ولا لله من نبي أعظم مني .

امام علی علیه السلام - می فرمود - : خدا عزّ و جل را آیه ای (و نشانه ای) بزرگتر از من نیست و برای خدا «نبا»ی «عظیم» تر (و خبری بزرگتر) از من نه .

❖ عنه عليه السلام : ما شككت في الحقّ مذ أريتّه .

امام علی علیه السلام : از آن زمان که حقّ به من نموده شد در آن تردید نکردم .

(۱۹) امّ الأئمة فاطمة - مادر امامان، فاطمه

أسماء فاطمة

نامهای حضرت فاطمه

❖ رسول الله صلى الله عليه وآله : إنما سميت ابنتي فاطمة لأن الله عزّ و عجل فطمها و فطم من أحبها من النار .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : دخترم به این دلیل فاطمه نامیده شده است که خداوند عزّ و جل او و دوستدارانش را از آتش (دوزخ) به دور داشته است .

❖ الإمام الصادق عليه السلام : لفاطمة سلام الله عليها تسعة أسماء عند الله عزّ و عجل : فاطمة و الصديقة و المباركة و الطاهرة و الزكية و الرضية و المرضية و المحدنة و الزهراء .

امام صادق علیه السلام: فاطمه علیها السلام، در نزد خداوند عز و جل نه اسم دارد: فاطمه، صدیقه،

مبارکه، طاهره، زکیه، رضیه، مرضیه، مُحَدَّثَه، و زهراء.

❖ عَمَّارَةُ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ فَاطِمَةَ لِمَ سُمِّيَتْ زَهْرَاءَ؟ فَقَالَ: لِأَنَّهَا كَانَتْ إِذَا قَامَتْ فِي

مِحْرَابِهَا زَهَرَ نُورُهَا لِأَهْلِ السَّمَاءِ كَمَا يَزْهَرُ نُورُ الْكَوَاكِبِ لِأَهْلِ الْأَرْضِ.

عماره: از حضرت امام صادق علیه السلام پرسیدم چرا فاطمه را زهراء (درخشان) نامیده‌اند؟ فرمود:

چون وقتی در محرابش به نماز می‌ایستاد، نور او برای اهل آسمان چنان می‌درخشید که نور ستارگان

برای اهل زمین می‌درخشد.

فاطمَةُ بَضْعَةٌ مِنَ النَّبِيِّ

فاطمه پاره تن پیامبر

❖ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي، مَنْ سَرَّهَا فَقَدْ سَرَّنِي وَمَنْ سَاءَ مَا فَقَدَ سَاءَنِي،

فاطمَةُ أَعَزُّ النَّاسِ عَلَيَّ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: فاطمه پاره تن من است، هر که او را شاد سازد مرا شاد کرده و هر که او

را غمین کند مرا غمزده کرده است. فاطمه عزیزترین فرد برای من است.

❖ عنه صلى الله عليه وآله : إِنَّ فَاطِمَةَ بَضْعَةٌ مِنِّي ، وَهِيَ نُورٌ عَيْنِي ، وَثَمَرَةٌ فُؤَادِي ، يَسُوؤُنِي مَا سَاءَ هَا ، وَيَسْرُنِي مَا سَرَّهَا ، وَإِنَّهَا أَوْلُ مَنْ يَلْحَقُنِي مِنْ أَهْلِ بَيْتِي .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : همانا فاطمه پاره تن من است . او نور دیده و میوه دل من است . آنچه او را غمین کند ، مرا نیز غمزده می کند و آنچه او را شاد سازد ، مرا شاد می کند . او نخستین فرد از خاندان من است که به من می پیوندد .

فاطمه سَيِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ

فاطمه سرور زنان عالم

❖ رسولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله : ابنتي فاطمة سَيِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : دخترم فاطمه سرور زنان عالم است .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : فاطمه ، سرور زنان اهل بهشت است .

❖ عنه صلى الله عليه وآله : أُمَّا ابْنَتِي فَاطِمَةُ فَهِيَ سَيِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ .

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله : واما دخترم فاطمه ، او سرور زنان عالم ، از آغاز تا به انجام است .

غضبُ اللهُ لِعُضْبِ فَاطِمَةَ

خشم گرفتن خدا برای خشم فاطمه

❖ رسولُ اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - لِفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ - : إِنَّ اللَّهَ يَغْضَبُ لِعُضْبِكَ ، وَيَرْضَى لِرِضَاكَ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله - به فاطمه علیها السلام - : خداوند با خشم تو به خشم می آید و با

خشنودی تو خشنود می شود .

فِي مُصِيبَةِ فَاطِمَةَ

در مصیبت حضرت فاطمه

❖ الإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ - عِنْدَ دَفْنِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ - : السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَنِّي وَعَنْ

ابْنَتِكَ النَّازِلَةِ فِي جِوَارِكٍ وَالسَّرِيعَةِ اللَّحَاقِ بِكَ . قَلَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَنِ صَفِيَّتِكَ صَبْرِي ، وَرَقَّ عَنهَا

تَجَلَّدِي ؛ إِلَّا أَنْ لِي فِي النَّاسِ بَعْضُ فُرْقَتِكَ وَفَادِحِ مُصِيبَتِكَ مَوْضِعَ تَعَزُّ . فَلَقَدْ وَسَدَّتْكَ فِي مَلْحُودَةٍ

قَبْرِكَ ، وَفَاضَتْ بَيْنَ نَحْرِي وَصَدْرِي نَفْسُكَ . فَإِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ . فَلَقَدْ اسْتُرَجِعَتِ الْوَدِيعَةُ ،

وَأُخِذَتِ الرَّهِينَةُ . أَمَا حُزْنِي فَسَرْمَدٌ ، وَأَمَا لَيْلِي فَمُسَهَّدٌ إِلَى أَنْ يَخْتَارَ اللَّهُ لِي دَارَكَ الَّتِي أَنْتَ بِهَا مُقِيمٌ .

وَسَتُنْبُتُكَ ابْنَتُكَ بِتَضَافِرِ أُمَّتِكَ عَلَى هَضْمِهَا فَأُحْفِهَا السُّؤَالَ وَاسْتَخْبَرَهَا الْحَالَ . هَذَا وَكَمْ يَطُلُّ الْعَهْدُ وَكَمْ

يَخْلُ مِنْكَ الذِّكْرُ . وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمَا سَلَامَ مُودَعٍ لَا قَالَ وَلَا سَمٍ . فَإِنْ أَنْصَرَفَ فَلَا عَن مَلَالَةٍ ، وَإِنْ أَقِمَ فَلَا

عَنْ سَوْءِ ظَنٍّ بِمَا وَعَدَ اللَّهُ الصَّابِرِينَ .

امام علی علیه السلام - در هنگام خاکسپاری فاطمه علیها السلام - : سلام بر تو ای رسول خدا! از من و دخترت ، که در کنارت آرمیده و زودتر (از دیگران) به تو رسیده. ای رسول خدا، از جدایی دردانه دخترت صبرم لبریز گشته و تاب توان از کفم رفته است . اما ، یادآوری فراق جانگداز تو و مصیبت بزرگ از دست رفتن تو در این هنگام ، مایه تسلای من است ؛ زیرا هرگز از یاد نمی برم آن لحظاتی را که سرت به سینه من بود و در آغوش من جان دادی و من با دست خود سر تو را بر سنگ آرامگاهت نهادم . همه ما از آن خداییم و همگی به سوی او باز می گردیم . اینک امانتی (که به من سپرده بودی) باز گردانیده شد و گروگان دریافت شد . اما از این پس ، اندوه من (از غم فراق شما) همیشگی خواهد بود و شبهایم به بیداری خواهد گذشت ، تا آن گاه که خداوند سرایی را که تو در آنی ، برایم برگزیند . بزودی دخترت تو را از ستمها و حق کشیهایی که امت ، همدستان ، در حق او روا داشتند ، آگاه خواهد ساخت . همه وقایع را از او پرس و اخبار اوضاع و احوال را از وی جویا شو . این ستمها در حالی شد که هنوز از رفتن تو مدتی نگذشته ، و یادت از میان نرفته بود . بدرودتان باد ، بدرودی وداع گونه ، نه از سر نفرت و بیزاری . پس ، اگر از نزد شما بروم ، به سبب ملال و بی علاقهگی نیست و چنانچه بمانم ، نه از آن روست که به آنچه خداوند به شکیبایان وعده داده است ، بدگمانم .